

Circle of Friends

En film om kärleken, sexualiteten och hur vi värderar våra medmänniskor. Ömsint och rolig med starka tjejroller.

Åldersrekommendation:
Åk 8/ gymnasiet

En filmhandledning av Pia Huss

Att känna sig själv, skärskåda fel och brister, men samtidigt glädjas åt sina goda sidor, är en ovanlig förmåga. De egenskaperna har Benny, den kvinnliga huvudpersonen i *Circle of Friends*. Trots att man knappast uppmuntrade kvinnligt oberoende och styrka i femtioalets irländska småstäder, har Benny en så avspänd självständighet att man definitivt blir uppiggad av hennes närvaro. Överhuvudtaget är det befriande att lära känna unga kvinnor som, trots motstånd, tar ansvar för sina liv.

Circle of Friends handlar om tre barndomsvänninor. Huvudpersonen är Benny, vars far försörjer fru och enda dotter genom sin konfektionsaffär. Eve är föräldralös, men uppfostras av nunnor, och vackra Nan är äldsta dotter i en bullrig och ovänlig familj. Hösten 1957 tar Benny och Eve steget ut i den "stora världen". De har gått ut skolan och ska till ett college i Dublin, där de återförenas med den redan utflyttade Nan. Världsvant introducerar hon Benny och Eve i collegelivets alla fröjder, som bland annat består av rugbymatcher, danser, eftermiddagste och pubbesök. Vänninorna inser att de har lämnat småstaden för Dublins gator, där uppväxttidens inskränkta idyll blivit passé. Vid college behandlas flickorna som vuxna, självständiga och fritt tänkande individer, vilket är en ny och omtumlande upplevelse för Benny och Eve.

Det är genom Nan som Benny träffar Jack Foley, som är en rugbystjärna och flickornas gunstling. Redan efter det första mötet är Benny förälskad. När hon, till skillnad mot Eve och Nan, tvingas åka hem med 18-bussen ritar hon, innesluten i sin egna romantiska värld, ett hjärta på den immiga bussrutan. Tvånget att varje dag passa bussen plågar Benny, eftersom det begränsar hennes frihet att umgås med sina kamrater. När Jack föreslår en träff, måste hon tacka nej. Hon kan inte heller delta i tjejkompisarnas planer för kvällarna.

Hemma vid middagsbordet försöker föräldrarna agera äktenskapsmäklare mellan Benny och faderns bodbiträde Sean. De vill att Benny och Sean ska möjliggöra butikens fortlevnad. Sean porträtteras med en obehaglig och närmast klibbig inställsamhet.

Benny och Jack.

Trots busstidtabellen och föräldrarnas planer spirar förälskelsen mellan Benny och Jack. Den gryende förälskelsen leder inte till att Benny gör avkall, varken på sin personlighet eller självständighet. Benny anar sitt värde. Hon är ingen skönhet i traditionell bemärkelse, men hennes utstrålning gör henne vacker.

Även Eve och Nan blir förälskade. Eves förhållande verkar vara minst komplicerat, i jämförelse med de andra flickorna. Vackra Nan kärleksliv domineras av strategiska hänsyn, som styrs av en längtan att fly undan sitt ursprung. Scenerna där Nan är

tillsammans med sina slafsande, rapande och svärande bröder och sin gormande far, kan nämligen ses som en karikatyr av "skönheten och odjuren". När den blasé och något äldre godsägarsonen Simon kastar lystna ögon på Nan, är hon inte sen att nappa. Hennes "förälskelse", i den triste, överlägsne och kylige Simon, kan förstås utifrån hennes vilda längtan att lämna sin sjaskiga uppväxtmiljö.

Så mycket större blir katastrofen då Nan blir gravid, och Simons enda reaktion består av att han drar fram checkhäftet för att bekosta en abort utomlands. Hennes försök att förmå Simon att gifta sig, med hjälp av en graviditet, misslyckas. Nan blir desperat.

Känsloförräderi.

Sedan Bennys far hastigt avlidit tvingas Benny att helt ägna sig åt affären och åt sin sörjande mor, vilket resulterar i att Jack och Benny inte kan träffas. Vid en blöt fest för rugbylaget dränker Jack sin ensamhet i öl. Nan griper tillfället och förför den fulle Jack. Nu har Nan skaffat sig en far åt hennes barn. Benny är förkrossad. Jack likaså. Men Nans liv fortskrider enligt planerna i form av en snabbförlovning med Jack. Jack känner sig alltmer apatisk och dyster inför en, för honom, förlorad framtid. Vid en fest uppdagas dock sanningen. Det är Eve som anar hur saken egentligen ligger till och ursinnig avslöjar hon Nan.

Allting skulle nu kunna börja från början men ingenting är längre som förut. När Jack söker upp Benny tvekar hon. Innan Benny överhuvudtaget vågar lova Jack någonting, vill hon lära känna honom och sig själv på nytt och sedan, ja sedan kanske...

Vägval.

Circle of Friends rymmer en rad val. Dessa består av dramaturgiska val som leder handlingen vidare och avgör karaktären på rollfigurernas relationer, samt av de ödesval personerna gör. Sättet att se på sig själv innebär också ett val. Eve har vuxit upp i ett kloster, men hon inordnar sig inte i någon religiös tacksamhetsskuld, utan markerar sin självständighet genom att bygga sig en tillvaro i det lilla förfallna hus hon ärvt efter föräldrarna. Eve blir en centralgestalt för sina kamrater tack vare sin roll som arrangör av glada fester. Nan försöker skapa sig en rikare och bättre framtid. När hennes planer misslyckas väljer hon att göra abort och att rakryggad möta dem som har anledning att vara besvikna på henne.

Benny väljer att, så långt hon förmår, vara solidarisk med sina föräldrar. Men hon väljer också att leva för kärleken. När hon återvänder till college efter sin sorgetid, har hon beslutat sig för att älska med Jack. Vid återkomsten till skolan möts hon dock av beskedet om Nans och Jacks affär, vilket är ett dråpslag för henne.

När Jack ber att få komma tillbaka, väljer inte regissören den lättköpta snyftarfinalen där de unga tu faller i varandras armar. Istället får smärtan ta sin tid.

Kvinnan är varken offer eller objekt i filmen. När Nan ger sig åt Simon i ett flott hotellrum, är det visserligen med offerritens symbolik, men hennes uppoffring väntas bli mindre än hennes tilltänkta vinst - giftermålet. Med tiden får hon betala dyrt för sitt agerande, men tror dessförinnan att offret är ömsesidigt och att "investeringen" ska resultera i ett rikt gifte.

En annan stark scen är den då Benny slutgiltigt gör upp med Sean. Då hon länge misstänkt att han fifflar med kassaböckerna går hon till Seans rum med syftet att leta

efter bevis. Sean överraskar henne och för att genomdriva sin vilja om sexuell underkastelse, giftermål och butik, försöker han våldta henne. Benny gör motstånd och river ner en låda fylld med sedlar under slagsmålet. Hon har funnit bevis och Sean tvingas till reträtt. När han försvinner hals över huvud med invektiven forsande ur munnen är han en förlorare.

Olikheterna är många när man jämför det katolska Irland med ett sexuellt frigjort Sverige. I abortfrågan är exempelvis katolicismen en benhård motståndare. Diskutera gärna för- och nackdelar mellan de olika kulturernas syn på sexualiteten.

Föräldrar - barn.

Det finns en rad frågor som filmen tar upp som är värda att grubbla över. Hur kan det komma sig att två så konventionella föräldrar får en dotter som Benny?

Relationen mellan Jack och hans far är också intressant. Av den korta beskrivningen förstår vi att fadern visserligen verkar glad och kamratlig på ytan, samtidigt som han håller sonen hårt i ett känslomässigt band.

Ett annat tema värt att diskutera är hur man vill uppfattas av sin omgivning. Som nykomling på college går Benny på bal. Nan lånar ut raffiga kreationer till sina väninnor. Benny ser ut som en riktig "Donna Juanita". Hon är rasande söt, men den yppiga barmen hotar hela tiden att ramla ur dekolletaget, och omgivningen tittar. Filmen rymmer rikligt med ingångar till samtal om yta och innehåll. Hur betraktar och värderar vi vår omgivning? I arbetslivet? I det sociala livet?

Ångande sinnlighet.

Författarinnan till den roman filmen bygger på betonanar att erotikerna fått mycket större utrymme i filmen. Ändå är det svårt att uppfatta *Circle of Friends* som en sexfilm.

Däremot ångar hela skildringen av liv och sinnlighet. Det är t o m så att den största erotiska laddningen finns i scener där lusten endast antyds. Ett exempel är leken mellan Benny och Jack i skogen, då Jack till slut andfådd frågar om han ska "köpa sådana där" (kondomer). Ett ytterligare exempel är föreläsningen i skolan rörande människan som erotisk varelse, där studenterna kastar många förstulna blickar på varandra. Eller när Benny i filmens slut leder Jack över tröskeln till kärlekens fristad, Eves hus i skogen.

Irländska kvinnskildringar.

Under senare år har det kommit flera självständiga och roliga irländska filmer, där unga kvinnor står i centrum. *The Snapper* och *Hush-a-bye Baby* skildrar, liksom *Circle of friends*, den betydelse som religion och attityder har för skapande av förtryck i små samhällen. Detta är särskilt tydligt gällande ogifta och unga kvinnor som blir gravida. Filmerna har särskild kraft genom att de, på gott och ont, skildrar helgjutna människor.

Produktionsuppgifter:

USA 1995

Originaltitel: *Circle of Friends*

Manus: Andrew Davies

Regi: Pat O'Connor

Foto: Ken MacMillan

Klippning: Jim Jympson
Kostym; Anushia Nieradizik
Musik: Michael Kamen

I rollerna:

Benny - Minnie Driver
Jack - Chris O'Donnell
Eve - Geraldine O'Rawe
Nan - Saffron Burrows
Sean - Alan Cumming
Aidan - Aidan Gillen
Simon Westward - Colin Firth

Tekniska uppgifter:

Speltid: 102 min
Format: Vidfilm 1:1,85
Ljudsystem: Stereo Dolby SR
Censur: 11 år
Översättning: Niklas Hellgren
Svensk premiär: 8.9.1995

Distribution:

Svenska Filminstitutet
Box 27126, 102 52 Stockholm
Tel 08-665 11 00 fax 08-666 36 38